

2021-05-30

Diarienummer
UN 2021/0447

Rebecka Eriksson, utbildningssamordnare sex och samlevnad

UF Tjänsteskrivelse 2021-05-30 Yttrande över motion Stör inte i vardagen- erbjud gratis mensskydd

Förslag till beslut

Ordförande föreslår att utbildningsnämnden beslutar

att lämna yttrande över motionen i enlighet med vad som framgår av förvaltningens tjänsteskrivelse.

Sammanfattning

Fanny Johansson (S), Stig Svensson (S) och Sebastian Jaktling (S) har lämnat in en motion om att erbjuda en variation av kostnadsfria mensskydd till barn och unga. I motionen föreslås att uppdra barn- och skolnämnden, utbildningsnämnden samt kultur- och fritidsnämnden att erbjuda en variation av kostnadsfria mensskydd till barn och unga.

Ärendet har beretts i samarbete med barn- och skolförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen.

Utbildningsförvaltningens bedömning är att eleverna på våra gymnasieskolor har tillgång till kostnadsfria mensskydd vid akuta behov antingen genom att kontakta skolhälsovården eller att hämta på särskilt angivna platser.

Underlag för beslutet

UF Tjänsteskrivelse 2021- 05-30 Stör inte i vardagen- erbjud gratis mensskydd; dnr UN2021/0447. Denna skrivelse.

Motion från Fanny Johansson (S), Stig Svensson (S) och Sebastian Jaktling (S): Stör inte i vardagen – erbjud gratis mensskydd.

2021-05-30

Diarienummer

UN 2021/0447

Ärendet

Bakgrund

Fanny Johansson (S), Stig Svensson (S) och Sebastian Jaktling (S) har lämnat in en motion om att erbjuda en variation av kostnadsfria mensskydd till barn och unga. I förslaget lyfts att mer än var tionde kvinna och flicka i Sverige upplever att de är obekväma i sociala sammanhang när de har mens. Vidare beskrivs det i motionen hur ett beslut om gratis mensskydd skulle minska de hinder som menstruation kan innebära i vardagen och underlättar bland annat en likvärdig skolgång. Det lyfts även att Skottland nyligen beslutade om gratis mensskydd till alla sina invånare och att det på Nya Zeeland finns tillgängligt på alla skolor.

Socialdemokraterna föreslår kommunfullmäktige att uppdra barn- och skolnämnden, utbildningsnämnden samt kultur- och fritidsnämnden att erbjuda en variation av kostnadsfria mensskydd till barn och unga.

Kommunkontoret har översänt motionen till utbildningsnämnden för yttrande senast den 24 juni 2021.

Utbildningsförvaltningens synpunkter

Utbildningsförvaltningen delar motionärens uppfattning om att inget barn eller ungdom ska begränsas i sin utbildning eller fråntas rätten att delta i skolans aktiviteter för att de inte har råd eller tillgång till mensskydd.

Frågan om gratis mensskydd har under senare år lyfts såväl i riksdagen som i flera kommuner i Sverige. 2020 lämnades en motion till riksdagen (Motion 2020/21:3065) om att bland annat erbjuda barn och unga gratis mensskydd på skolor och ungdomsmottagningar. Riksdagen avslog motionen 2021-04-14.

Anledningar till att unga kan sakna mensskydd under skoltid kan vara många: glömska, fattigdom, oregelbunden mens, att de inte har berättat för sina föräldrar att de fått mens eller att de inte vågar inhandla mensskydd själva. Den 18e maj 2021 publicerades en sifo undersökning där 742 tjejer i åldern 16- 21 intervjuats på uppdrag av den ideella organisationen MENSEN. Även om undersökningen är relativt liten så kan den ge indikationer på hur mensen påverkar unga. Resultatet visade att 95 % aldrig upplevt att de inte har råd att köpa mensskydd. Dock upplevde 20% att de tyckt det var pinsamt att köpa mensskydd eller att be om ett. Något färre, en av sju (15%), svarar både att de ofta använder mensskydd så länge att det blöder

2021-05-30

Diarienummer

UN 2021/0447

igenom för att de inte har möjlighet att byta och att de ofta använder något annat som skydd till exempel toalettpapper eller tyg, för att de inte har tillgång till mensskydd. 8% uppger att det ofta händer att de använder samma mensskydd så länge att de blir oroliga för att det ska påverka deras hälsa på något sätt. Knappt en av två höll också med om att de vet vem de kan fråga om de behöver mensskydd på sin skola eller arbetsplats (46%).

För att undersöka hur möjligheterna för elever att få tillgång till ett mensskydd vid behov ser ut i skolorna i Lunds kommun idag gjordes ett utskick till samtliga skolsköterskor inom Barn- och skolförvaltningen och utbildningsförvaltningen. I dagsläget erbjuder samtliga gymnasieskolor samt International School of Lund Katedralskolan (ISLK) inom Utbildningsförvaltningen gratis mensskydd till elever vid behov. Av dess skolor så löser de flesta det genom att eleverna får be om det hos skolsköterskan medan ett par skolor har det på en specifik toalett eller i ett skåp i korridoren. En av gymnasieskolorna hade mensskydd i ett skåp tillgängligt för alla men städpersonalen som ansvarade för att fylla på slutade med det för att de ansåg att skydden tog slut för snabbt. Det finns dock fortfarande möjlighet att hämta gratis mensskydd hos skolhälsovården och i biblioteket på den specifika skolan. Mensskydden finansieras av skolorna själva alternativt genom sponsring av företag som producerar mensskydd. På flera av skolorna är det eleverna själva som har tagit initiativ till att det ska finnas kostnadsfria mensskydd. Ett exempel på det är Katedralskolan där skolans feministgrupp initierade det 2016. Både feministgruppen och anställda på skolan intygar att eleverna är mycket positiva till detta och hösten 2020 utökades antalet toaletter som det finns mensskydd på. Åtgången av mensskydden är enligt personalen måttlig, det har inte upplevt något "trams" och känslan av trygghet har varit viktig för eleverna.

Samtliga skolsköterskor inom UF och BSF som svarade var positiva till kostnadsfria mensskydd på skolorna och bland annat så belystes det att ett sådant initiativ kan minska skam och stigma kring menstruation. Det finns många fördelar med att eleverna inte behöver gå in till skolsköterskan för att hämta skydd då det då blir beroende av att eleverna vågar det samt att sköterskan är på plats och tillgänglig.

Det finns exempel på kommuner som har valt en annan väg än att låta det vara upp till skolorna själva att fatta beslut om att införa kostnadsfria mensskydd. Ett exempel är Smedjebackens kommun som nyligen beslutade (Dnr 2021/00072) att erbjuda gratis mensskydd i kommunens verksamheter. Motiveringen till beslutet

2021-05-30

Diarienummer

UN 2021/0447

var att genom att erbjuda mensskydd i kommunens verksamheter stärks jämställdhetsperspektivet och skillnaden mellan män och kvinnor minskar. Vidare motiveras beslutet med att *"som ung kvinna är det inte alltid lätt att prata om eller berätta för någon annan, att ens kropp förändras. Möjligheten med tillgången till mensskydd i verksamheten kan minska den anspänningen."*

I den nya läroplanen för gymnasiet som börjar gälla höstterminen 2021 förtydligas gymnasieskolans jämställdhetsuppdrag vilket bland annat innebär att skolorna ska *aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter oberoende av könstillhörighet*. Att erbjuda kostnadsfria mensskydd kan vara en del i detta arbete.

Föredragning

Utbildningsförvaltningens bedömning är att eleverna på våra gymnasieskolor har tillgång till kostnadsfria mensskydd vid akuta behov antingen genom att kontakta skolhälsovården eller att hämta på särskilt angivna platser.

Beredning

Ärendet har beretts av Utbildningsförvaltningen i dialog med barn- och skolförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen.

Barnets bästa

Att införandet av kostnadsfria mensskydd på flera skolor inom barn- och skolförvaltningen och utbildningsförvaltningen har skett på initiativ av eleverna själva visar på att detta är en viktig fråga för många unga idag. Att själv bekosta sina mensskydd för den som inte får hjälp av föräldrar eller har egen ekonomi kan vara mycket betungande.

Enligt barnkonventionen artikel 28 ska skolan vidta åtgärder för att uppmuntra regelbunden närvaro i skolan och minska antalet studieavbrott. Tillgång till mensskydd under skoldagen för de som behöver det ökar möjligheten till utbildning på lika villkor.

Ur ett barnrättsperspektiv skulle det vara positivt med en likvärdighet i tillhandahållandet av mensskydd på de olika skolorna samt att det finns tillgängligt även utanför skolsköterskans kontor.

Ekonomiska konsekvenser

De ekonomiska konsekvenserna kan se lite olika ut beroende på hur ett erbjudande om kostnadsfria mensskydd ser ut och om det som idag lämnas åt skolorna själva att finansiera det eller ej. Det påverkas

2021-05-30

Diarienummer

UN 2021/0447

även av ifall syftet är att täcka samtliga menstruerande elevers hela behov under skoltid eller för att täcka ett mer akut behov samt tillgodose behovet hos de elever som exempelvis inte har råd med mensskydd. Om syftet är att tillgodose samtliga elevers behov så är följande kostnadsberäkning gjord med uppskattningen att en binda eller tampong kostar 1 kr och att åtgången i snitt är 4 skydd per dag i 4 dagar var månad. Beräkningen är gjord på de 10 månader som eleverna befinner sig i skolan. Antal elever som denna uträkning är baserad på är 5998, det antal som under april månad 2021 gick i kommunal eller fristående gymnasieskola. Både elever boende i annan kommun men som går i skolan i lund och elever från lund som går i skola i annan kommun är medräknade. Kostnaden påverkas av hur lösningen ska finansieras. Om finansiering sker genom att extra resurser skjuts till blir kostnaden för utbildningsförvaltningen 626 tkr per år (292 tkr med justerad IKE). Om gratis mensskydd finansieras inom befintlig budget bli kostnaden 553 tkr (beräknat på 3458 flickor som går i våra kommunala gymnasieskolor) per år. Denna kostnad kan dock komma att öka kommande år med ökat antal elever. Om skolorna ska finansiera detta själva och inga pengar skjuts till, måste skolorna genomföra besparingar på andra områden motsvarande ovan belopp. Om syftet istället är att tillgodose ett mer akut behov samt tillgodose behovet hos de elever som exempelvis inte har råd med egna mensskydd så behövs en undersökning av hur stort det behovet är göras och därefter en uppskattning av kostnaden. Ett par skolor har tillfrågats vilka kostnader de idag har för mensskydd men de har inte kunnat ge några exakta summor. De har dock meddelat att det inte handlar om några större kostnader.

Beslutet skickas till

För verkställighet eller motsvarande åtgärd:

Kommunkontoret

Akten

För kännedom:

Barn och skolförvaltningen

Fritidsförvaltningen